

FELLEGI BALÁZS

BESZÉLGETÉS FARKAS FERENCCEL

FARKAS FERENC (1905 - Nagykanizsa) zeneszerző. Már nyolcéves korában akadémista. Weiner Leonál és Respighinél tanul. Bécsben és Koppenhágában él. Filmzenét, operát, operettet, dalokat ír. Liszt-díjat, Kosuth-díjat, Erkel Ferenc-díjat kap. Művet a berlini, frankfurti, hamburgi, berni bemutatókon is siker kíséri.

Farkas Ferenc napjaink egyik legismertebb zeneszerzője. Ma 90 éves.

*

F. B.: - Bámulatosan gazdag életműve a 20. század végén, megfáradt és elkopott értékeken át egy olyan alkotó elme példa értékű művészi tevékenységét őrzi, amelynek sokoldalúsága a reneszánsz kort idézi. Ön a művészi formanyelvet olyan körültekintően alkalmazza az adott irodalmi művekhez, hogy önkéntelenül az a kérdés fogalmazódik meg a hallgatóban: vajon hogyan látja Ön a költészet és zene kapcsolatát?

F. F.: - A magyar irodalom, a költészet iránti olthatatlan szeretetem egyszerűen magyarázható: a versek a lélek legmélyéből feltörő emberi hangok, amelyek szinte maguktól zenei hangokká állnak össze. A komponista csak ezeknek a belső sugallatoknak a végső lejegyzője. Székesfehérvárott Weöres Sándorral, közel egyéves szoros barátság eredményeképpen, számos friss Weöres-verset - így a Rózsamadrigált is - olyan hamarjában zenésítettem meg, hogy a tinta még jóformán meg sem száradt a kéziraton. Ugyanilyen aktív volt a kapcsolatom a magyar líra egyéb alkotóival: Dsida Jenővel, Szabó Lőrincsel - akinek Shakespeare-fordításaihoz színpadi zenét is szereztem -, a népi írók közül Erdélyi Józseffel, Sinka Istvánnal. Napjaink költészetéből Csoóri Sándor áll hozzám a legközelebb, akinek szintén zenésítettem meg versét.

F. B.: - Az 1920-as, 30-as évek addig soha nem látott kulturális pezsgésében kik voltak azok, akik a legnagyobb szellemi hatást gyakorolták Önre?

F. F.: - Valóban, az első világháborút követő évtizedek avantgardja a mai napig meghatározólag hatottunk szellemi életére. Ifjú éveimet olyan termékeny korszakban élhettem, amelynek zenei áramlatait Debussy, Sztravinszkij, Honegger, Hindemith fémjelezték. Budapesten, a Városi Színház ifjú korrepetitoraként abban a páratlan szerencsében volt részem, hogy heteken át együtt dolgozhattam a Gyagilev irányítása alatt álló legendás Orosz Balett társulatával. Nekem a 20. századi neoromantikus zene olasz nagyságával, Ottorino Respighivel alakult ki szorosabb kapcsolatom, akinél már végzett zeneszerzőként további tanulmányokat folytathattam Rómában, egyfajta szabad művészképző formában. Római éveim alatt ismét közel kerültem a képzőművészethez, amely gyerekkorom óta nagy hatást gyakorolt rám (sokáig játszadoztam a gondolattal, hogy festőművész leszek). Ebben nagy szerepe volt a velem egyidőtájtban Rómában tartózkodó képzőművész-kolóniának, amelynek tagjai között nem kisebb neveket találhattunk, mint Aba Novák Vilmost, Molnár C. Pált, Medveczky Jenőt, Pátzai Pált és Wilt Tibort. Budapestre hazatérve olyan szellemi közegbe kerültem, ahol a legnagyobb írók tartottak előadásokat a világirodalom nagyjairól, mesteri módon avatva be a közönséget a legmagasabb igényű irodalomba. A legemlékezetesebb előadók számomra Szabó Dezső és Kosztolányi Dezső voltak. Kosztolányi például Goethe A vándor éji dala című verséről, annak műfordításbeli nehézségeiről tartott előadást. Személyesen ismertem még Füst Milánt, akit Párizsi utcai lakásában többször meglátogattam.

FARKAS FERENC néhány színpadi műve:

A bűvös szekrény (1942, opera)
 Furfangos diákok (1949, táncjáték)
 Csínom Palkó (1950, daljáték)
 Vidróczki (1964, népopera)

F. B.: - Munkásságának jelentős részét foglalják el színpadi művei.

F. F.: - Műveim színrevitelében óriási szerepe volt Vaszy Vikornak. A szegedi színház egykori főzeneigazgatójának, aki karmesteri képességei mellett páratlan szervezőmunkát fejtett ki az operatársulat megteremtésének, állandó fejlesztésének ügyében. Kettőnk barátságát nagyon jól jellemzi az a példa, hogy akadt olyan filmzene, amelyet olyannyira közös munkával szereztünk, hogy utólag bájosan tudtuk megállapítani, melyik részt ki komponálta. Négy művem, amellyel a zenés színházi repertoárhoz hozzájárultam: balettzeném - a „Furfangos diákok”, vígoperám - a „Bűvös szekrény”, operám - az „Egy úr Velencéből”, valamint a „Csínom Palkó” című daljátékom. Az elmúlt évtizedekben műveim sorra megszólaltak, csak egyet sajnálok: az opera iránti hajlandóságom nem szárnyalhatott szabadon, mert a mindenkor dramaturgiai tanács politikai műfajként értékelte az operaszövegek könyveket, így nem választhattam tetszés szerinti témát. Maradt a vígopera műfaja: zeneileg gyönyörködtet, s mondanivalójának könnyed volta semmilyen politikai aktualitással nem bír. Egyébként Respighi hatásának köszönhetem, hogy a régi korok magyar zenéjével kezdem foglalkozni. Saját kutatásaim és Szabolcsi Bence útmutatása alapján kezdtem el a régi magyar táncdalok korszerű átdolgozását, újraharmonizálva azokat a mai hallgatóság számára, így készült el a „Régi magyar táncok”, a „Partira”.

F. B.: - Filmzeneszerzői tevékenysége már a második világháború előtti külföldi filmgyártásban híressé tette Farkas Ferenc nevét. Hogyan folytatódott ez a hagyomány a hazai filmek zenéjének komponálásakor?

F. F.: - Rövidfilmekkel együtt mintegy 80 film kísérőzenéjét szereztem. A világháború alatti években készült el a „Rákóczi nótája” című film, Tolnay Klári főszereplésével; kísérőzenéül régi magyar zenei aláfestést kellett a táncjelenetekhez komponálnom. Homoki Nagy István egyedülálló természetfilmjeihez viszont már kétórás kísérőzenét kellett írni. Szócs István „Emberek a havason” című filmtörté-

neti jelentőségű alkotásának zenéjét is én írtam.

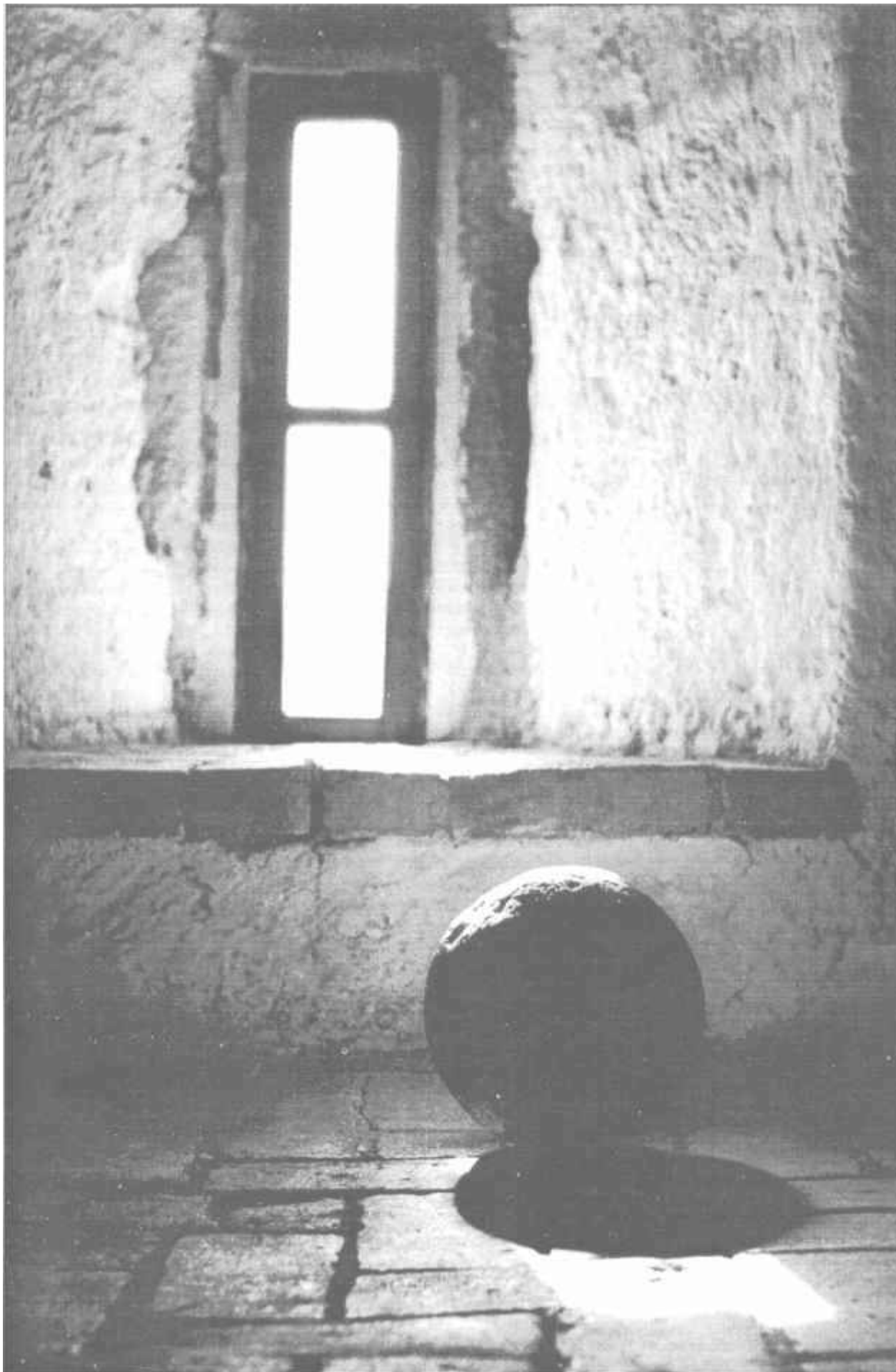
F. B.: - 90. születésnapja alkalmából a magyar zeneszerzők legjobbjai köszöntötték Önt a „Muzsika” hasábjain egy-egy üdvözlőszóval, illetve erre az alkalomra komponált művekkel. Milyen érzéssel tekint egykori tanítványaira, akik ma a legkülönbözőbb kortárs zenei irányzatok nemzetközileg elismert képviselőivé váltak?

F. F.: - Sohasem igyekeztem befolyásolni tanítványaim személyiségét. Minden zeneszerző-növendéket a saját egyénisége- és tehetsége-adta határon belül kell bírálni, hiszen, amint Szőnyi Istvántól tudom, „a tanár abból él, hogy hibákat fedez fel”. Rendelkezem azzal a szimattal, amely a valódi tehetség felismeréséhez szükséges. Napjainkban azonban egykori tanítványaim legjobbjai, így Szokolay Sándor, Durkó Zsolt, Vidovszky László, Petrovics Emil, Kurtág György és Ligeti György ugyanúgy átélik a megosztottságot, mint az egész magyar társadalom. Magyarországon a zenészek elidegenedtek egymástól: hiányzik a két világháború közötti kávéházak meghitt légköre, ahol művészek, színikritikusok, zenészek találkoztak. Inkább szabadunk egymástól, semmint közelednénk egymás felé.

F. B.: - Az Ön munkássága francia, svájci és olasz területeken nagy ismerettségnek, népszerűségnek örvend. Tudna ehhez újabb adalékkal szolgálni?

F. F.: - Az elmúlt idők egyik legnagyobb sikerét a jubileumi szerzői este men élhettem át Milánóban, ahol a közönség percekig tartó vastappsal jutalmazta műveimet. Ezen felül további vokális zenekari műveimet mutatták be a közelmúltban Hollandiában és Svájcban. Az utóbbi helyszínen fiam, András vezényelte a darabokat. Róla azt érdemes tudni, hogy Bécsben tanult a hírneves Swarowskynál, jelenleg Svájcban él, és a genfi Conservatoire professzora. Magyarországon is több koncertet rendeztek születésnapom tiszteletére, többek között Nagykanizsán, Debrecenben, Székesfehérvárott és Kecskeméten.

F. B.: - Köszönöm a beszélgetést, és további jó egészséget kívánunk Önnek.

Csendélet

ZÁGON LÁSZLÓ FOTÓJA